

ת"פ 58725/08/18 - מדינת ישראל נגד מיכאל כהן

בית המשפט המחוזי בירושלים

ת"פ 58725-08-18 מדינת ישראל נ' מיכאל כהן

2.3.2022

לפני כבוד השופטת תמר בר-אשר

מדינת ישראל

המאשימה

נגד

מיכאל כהן

הנאשם

בא-כוח המאשימה: עו"ד שמוליק ברזילי (פרקליטות מחוז ירושלים (פלילי))

בא-כוח הנאשם: עו"ד ריטה טהורי

גזר דין

בהתאם להכרעת הדין מיום 31.10.2021, הנאשם הורשע על פי הודאתו במסגרת הסדר טיעון בעבירות הבאות: **סיכון חיי אנשים במזיד בנתיב תחבורה**, לפי סעיף 2332(2) בחוק העונשין, התשל"ז-1977 (להלן - **החוק**); **נהיגה בזמן פסילה או בניגוד לתנאים**, לפי סעיף 67 בפקודת התעבורה, התשכ"א-1961 (להלן - **הפקודה**); **איסור לנהוג בלי רישיון נהיגה תקף**, לפי סעיף 10(א) בפקודה; **איסור לנהוג בלי רישיון נהיגה תקף לרכב מאותו סוג**, לפי סעיף 10(א) בפקודה.

הסדר הטיעון

2. בהתאם להסדר הטיעון, אשר לא כלל הסכמה בעניין העונש, הוסכם בין השאר, כלהלן: הנאשם יודה בעובדות כתב האישום המתוקן ויורשע בעבירות שבהן הואשם; בעת האירוע שבעניינו הורשע הנאשם, התקיימה בו קרבה לסייג היעדר שפיות הדעת לצורך קביעת מתחם העונש ההולם, כאמור בסעיף 40ט(א)(9) בחוק; בתיאור האירועים שבעניינם הורשע הנאשם, לא יחרגו הצדדים מעובדות כתב האישום המתוקן, לא יסתרו אותן ולא יוסיפו עליהן; הסדר הטיעון אינו מונע הגשת תסקירים וחוות דעת לפי כל חוק.

עובדות כתב האישום המתוקן

3. ביום 23.4.2016 נהג הנאשם על אופנוע מסוג סוזוקי (להלן - **האופנוע**) בשדרות בגין לכיוון צפון, בלי שהיה לו רישיון נהיגה תקף ובלי שהוציא רישיון נהיגה לאופנוע.

קודם לשעה 13:30, הציבה משטרת ישראל מחסום באמצעות ניידות ושוטרים בכביש בגין לכיוון צפון, מספר מטרים לפני מחלף קריית משה (להלן - **המחסום**). בשעה 13:30 או סמוך לשעה זו, לאחר שהנאשם הבחין במחסום, הוא עצר בשולי הדרך ולאחר מספר שניות החל בנסיעה מהירה, בעודו מתעלם מסימוני השוטרים ומקריאותיהם כי עליו לעצור ובכך גרם לשוטרים סלומון מקונן וגולן עומרי לנוס הצדה כדי לא להיפגע. השוטרים נכנסו אל הניידות והחלו

במרדף אחר הנאשם שנסע אל הכביש לכיוון היציאה מירושלים ובהמשך נסע בכביש מספר 1 לכיוון תל-אביב.

במהלך המרדף המתואר, הגיע הנאשם אל צומת גשר המיתרים. האור ברמזור שבכיוון נסיעתו היה אדום והוא עצר. משהתקרבו אליו ניידות המשטרה, הוא חצה את הצומת בעוד האור ברמזור היה אדום ובכך גרם למספר כלי רכב לבלום בלימת חירום וכן גרם לבהלה גדולה. לאחר מכן עבר הנאשם בצומת גינות סחרוב בעת שהאור ברמזור בכיוון נסיעתו היה אדום והמשיך בנסיעה פרועה ובכך גרם לכלי רכב רבים לבלום. במהלך נסיעתו הפרועה, התעלם הנאשם מכריזות שוטרי הניידת שדלקו אחריה ודרשו ממנו לעצור. הנאשם המשיך בנהיגתו הפרועה בכביש מספר 1 עד אשר נתקע במעקה הבטיחות במחלף נווה אילן, התהפך ונעצר.

תמצית ההליכים

4. כתב האישום הוגש עוד ביום 29.8.2018. מאז הגשתו התנהלו במסגרתו דיונים רבים והליכים שונים, אשר הובילו לכך שגזר הדין ניתן רק עתה. כך בין השאר, כתב האישום תוקן פעמיים (בתאריכים 3.1.2019, 27.5.2019); הנאשם לא התייצב למספר דיונים בין השאר, בשל כך שלא אותר ובדיעבד התברר כי היה מאושפז בבית החולים 'איתנים' מכוח צו אשפוז שניתן בעניינו בהליך קודם; לדיון מיום 7.3.2019 הנאשם סירב להתייצב והדיון הראשון שאליו התייצב היה ביום 21.5.2019; ההגנה העלתה טענות מקדמיות (פרוטוקול מיום 18.7.2019, בקשה מיום 23.7.2019, תגובה מיום 1.8.2019 ותגובה לתגובה מיום 2.9.2019), אשר נדחתה בהחלטת בית המשפט (כבוד השופט ר' פרידמן-פלדמן) מיום 3.10.2019, תוך קביעה כי נימוקיה יובאו בהכרעת הדין; התקיימו דיונים רבים והליכים שונים בקשר להעמדת הנאשם לבדיקה פסיכיאטרית, אשר בעקבותיהן הוגשו חוות דעת פסיכיאטריות בעניינו מטעם הפסיכיאטר המחוזי ועוד מספר השלמות (חוות הדעת מיום 31.12.2019, השלמות לחוות הדעת מיום 8.6.2019, מיום 26.8.2019. השלמה נוספת הוגשה ביום 9.3.2021, אך לא היה בה כדי להוסיף על הקודמות); התנהלו מגעים בין הצדדים מתוך ניסיון להגיע להסדר לסיום ההליך, אשר לא הובילו להסכמות (ראו בין השאר, פרוטוקולים מיום 27.5.2021 ומיום 15.7.2021 וכן הודעת המאשימה מיום 27.7.2021).

5. ביום 30.7.2021 הועבר ההליך הנדון להמשך שמיעתו לפניי ובהתאם להחלטה ממועד זה נקבעו מועדים להגשת תשובת הנאשם לאישום (אשר הוגש ביום 9.9.2021), לדיון לפי סעיף 144 בחוק סדר הדין הפלילי [נוסח משולב], התשמ"ב-1982 (להלן - **חוק סדר הדין הפלילי**), ולהגשת תיק מוצגים מוסכם. אף נושא תיק המוצגים גרר הגשת בקשות ותגובות והצריך מתן מספר החלטות (מהתאריכים הבאים: 14.10.2021, 19.10.2021, 24.10.2021). בסופו של דבר, בדיון מיום 31.10.2021 הודיעו הצדדים על הסדר הטיעון, שעל-פיו הנאשם הורשע במועד זה.

6. בדיון האמור (מיום 31.10.2021) הודיעה באת כוח הנאשם כי אינה מבקשת שיוגש תסקיר לעונש בעניינו של הנאשם מטעם שירות המבחן. עם זאת ביקשה כי ישיבת הטיעונים לעונש תידחה בחודשיים עד שלושה חודשים, כדי לאפשר לה להגיש חוות דעת קרימינולוגית. עוד ביקשה, כי בית משפט יפנה את הנאשם לקבלת חוות דעת מטעם הממונה על עבודות שירות.

בהתאם להחלטה מאותו יום, חוות דעת הממונה על עבודות שירות, שעל-פיה הנאשם נמצא מתאים לעבודות שירות, הוגשה ביום 22.12.2021. הטיעונים לעונש נשמעו ביום 30.12.2021.

הראיות לעונש וחוות הדעת הפסיכיאטר המחוזי

הראיות לעונש מטעם המאשימה

7. **גיליון הרשעות קודמות (תע/1):** לנאשם 14 הרשעות קודמות משנת 1999 עד שנת 2018, בעבירות רבות ומגוונות ובכלל זה, עריקות מהשירות הצבאי, עבירות רכוש רבות, עבירות אלימות, עבירות איומים רבות, מספר הרשעות רב בעבירת הפרת הוראה חוקית, עבירות סמים, עבירת העלבת עובד ציבור, עבירת התנהגות פרועה במקום ציבורי, תקיפת בן-זוג ועוד. בשל הרשעות אלו נשא הנאשם בתשעה עונשי מאסר בפועל לתקופות שונות, הממושכת ביותר למשך כשנתיים.

8. **גיליון הרשעות קודמות בעבירות תעבורה (תע/2):** לנאשם 10 הרשעות בעבירות תעבורה, בין שנת 2001 לשנת 2015. חלקן גם עבירות חמורות ובכלל זה עבירת נסיעה בניגוד לרמזור אדום ונהיגה במהירות מופרזת. על הנאשם הושתו בין השאר, עונש מאסר בפועל למשך חודשיים, פסילת רישיון נהיגה בפועל מספר פעמים, פסילת רישיון נהיגה מותנית וכן קנסות.

הראיות לעונש מטעם ההגנה

9. **חוות דעת קרימינולוגית של מר דודי גולד, קרימינולוג שיקומי (נ/1):** כאמור לעיל, ההגנה בחרה לוותר על הגשת תסקיר לעונש מטעם שירות המבחן. חלף זאת, הגישה בישיבת הטיעונים לעונש, חוות דעת מומחה בתחום הקרימינולוגיה מאת מר דודי גולד, קרימינולוג שיקומי (בעל תואר ראשון בשירותי אנוש מאוניברסיטת חיפה ותואר שני בקרימינולוגיה מאוניברסיטת בר-אילן). נושא חוות דעה זו יידון בהמשך הדברים. לעת הזו יובאו תמצית הדברים המובאים בה.

על-פי חוות דעתו של מר גולד, הנאשם כבן 41, רווק. הבן הצעיר מבין שלושה ילדים. הוריו התגרשו כשהיה כבן 5, ולטענתו, הרקע לכך היה אלימות מצד אביו. אביו כבן 73, בעבר עבד בשיפוצים וכיום אינו עובד. הנאשם תיאר אותו כאדם נוקשה שנקט כלפי בני משפחתו באלימות. האם כבת 75, בעבר הייתה אחות בבית חולים. היא נישאה בשנית כשהנאשם היה בן 6. לפי דבריו, בשל התנגדות בעלה שיגדל עמם, הוא עבר לגור אצל סבתו. לפני כעשר שנים אמו התאלמנה ומאז התקרב יותר לאמו. הנאשם מתאר את סבתו, שנפטרה כשהיה בן 25, כדמות משמעותית בחייו. לנאשם אין קשר עם אחיותיו, אשר לטענתו, לא גילו בו עניין. הוא עבר בין מספר מוסדות חינוך ונשר מהלימודים בגיל 16. התגייס לצבא, אך הוא שוחרר על רקע קשיי הסתגלות, לאחר תקופת עריקות שנמשכה שנתיים ולאחר שנשפט על כך ונשא עונש מאסר בשל כך.

הנאשם אינו עובד, גר במחסן שהוסב למגורים ומתקיים מקצבת נכות נפשית ומתמיכה כספית של אמו. לדבריו, הוא אובחן כסובל מקדחת ים תיכונית, מחלה דלקתית תורשתית (FMF). עוד אמר הנאשם, כי מגיל צעיר התרועע עם מבוגרים ממנו שהיו מעורבים בפלילים ובצריכת סמים וכי אף הוא החל לצרוך סמים בגיל 13, תחילה מסוג קנאביס ובהמשך סמים קשים, לרבות סמי הזיה, קוקאין ועוד. עוד טען, כי לפני שנים התנקה מסמים ואף ניתק את הקשר מחבריו שצרכו סמים, אך המשך בצריכת קנאביס, אשר לטענתו מסייע לו בהקלה בכאבים בשל מחלתו הנטענת.

מר גולד הוסיף, כי מחוות דעת פסיכיאטריות מטעם הפסיכיאטר המחוזי ומטעם המרפאה לבריאות הנפש, שניתנו מאז שנת 2013, עולה כי הנאשם היה ילד מוכה ומוזנח וכי בשנת 2018 אושפז בכפיה בבית חולים פסיכיאטרי למשך שמונה חודשים, לאחר שהועמד לדין בשל עבירת איומים ונמצא לא כשיר לעמוד לדין. מאז, כך נטען, הנאשם נמצא במעקב פסיכיאטרי מכוח אותו צו.

עוד נטען, כי לדברי הנאשם, לפני כעשרים שנה, הוא היה עד לפיגוע רב נפגעים באוטובוס בירושלים, שבו נהרגו ונפצעו רבים ולדבריו, מאז הוא נמנע מנסיעה בתחבורה ציבורית. פורטו הרשעותיו הקודמות ועונשי המאסר שהושתו עליו, כמפורט לעיל ונאמר, כי הנאשם הביע חשש שיושת עליו עונש מאסר. הוא הודה בעבירות הנדונות, הביע חרטה ורצון לשינוי מסלול חייו.

מר גולד הוסיף כי הנאשם שיתף עמו פעולה, הוסיף כי מגיל צעיר הנאשם היה קורבן לאלימות מצד אביו וחיווה את דעתו בעניין השלכותיהן של העובדות שפירט על הנאשם בין השאר, בשל כך שמעולם לא טופל. עוד נאמר, כי לפני כשנתיים המוסד לביטוח לאומי הכיר בנכות הנפשית של הנאשם בשיעור 100% (יוער, כי דרגת הנכות היא 40%, כמובהר להלן). עוד נאמר, כי כיום הנאשם במעקב פסיכיאטרי ומשתף פעולה עם הטיפול. להערכת מר גולד, עונש מאסר עשוי לקטוע את הרצף הטיפולי של הנאשם ולהביא לנסיגה בתהליך השיקום ולכן המליץ להימנע מענישה זו.

10. **מסמך ממרפאה פנימית בבית החולים הדסה עין כרם מיום 6.12.2018 (נ/2):** בין השאר, מוזכר הטיפול במחלת FMF, שממנה על-פי הנתען וכאמור, הנאשם סובל.

11. **חוות דעת פסיכיאטרית של ד"ר דניאל ארגו, מטעם הפסיכיאטר המחוזי, מיום 25.10.2018, שהוגשה במסגרת תיק מ"ת (שלום ירושלים) 23709-09-18 (נ/3):** בחוות דעה זו נקבע כי בעת מעשי העבירה הנאשם היה נתון להשפעת מחשבות שווא וכי ישנו קשר ישיר בינו לבין המעשים שבהם הואשם. לכן נקבע, כי אינו אחראי למעשיו. עוד נאמר, כי הוא מוסיף להיות שרוי במצב פסיכוטי פעיל הפוגם ביכולתו להבין את ההליך המשפטי ולכן אינו כשיר לעמוד לדין (פרק הסיכום, פסקאות 1-2). בשל "ההיסטוריה של התפרצות אלימות והיותו נטול כל תובנה למצבו הנפשי ולצורך בטיפול", הומלץ על מתן צו אשפוז.

12. **אישור המוסד לביטוח לאומי בעניין קצבת נכות כללית, מיום 29.11.2020 (נ/4):** לנאשם אושרה גמלת נכות כללית לצמיתות. נכות רפואית בשיעור 40% ודרגת אי כושר בשיעור 100%.

חוות דעת הפסיכיאטר המחוזי

13. במסגרת ההליך הנדון הוגשה ביום 31.12.2019 חוות דעתה של ד"ר יקטרינה לבוב, מטעם הפסיכיאטר המחוזי. בחוות-דעתה היא הסכימה למסקנותיו של ד"ר ארגו בחוות דעתו הנזכרת, בכל הנוגע לשאלת האחריות הפלילית של הנאשם למעשים. עם זאת, בעניין כשירותו לעמוד לדין, עמדתה הייתה כי הנאשם אמנם לוקה במחלת נפש קשה עם ליקוי בתחום החשיבה, הרגש והלך המחשבה, אך המצב הפסיכוטי הפעיל חלף בעקבות הטיפול שניתן לו. לפיכך הוא מסוגל להבין את משמעות ההליך המשפטי ואף הביע נכונות לשתף פעולה עם המשך הטיפול.

בהתאם למספר החלטות, הוגשו השלמות לחוות דעתה של ד"ר לבוב. בהשלמה מיום 26.8.2020 נאמר, כי "אין אפשרות לקבוע בוודאות ברורה מה היה מצבו בזמן ביצוע המעשה". במכתביו של הפסיכיאטר המחוזי, ד"ר יעקב צ'רנס, מיום 9.2.2021 ומיום 9.3.2021 הובהר שוב כי ד"ר לבוב אינה יכולה להשיב לשאלה שהוצגה לה ולקבוע עמדה ברורה בעניין אחריותו הפלילית של הנאשם. זאת מהטעם שמצבו הנפשי במועד העבירה אינו ידוע, מאחר שבאותם ימים הוא לא היה במעקב אצלה. עם זאת, נאמר שוב, כי הנאשם כשיר לעמוד לדין.

טענות הצדדים בעניין העונש ודברי הנאשם

טענות המאשימה

14. בא-כוח המאשימה מיקד את טענותיו בהתאם להסדר הטיעון המכיר בקרבת הנאשם לסייג היעדר שפיות ולהסכמה שהתגבשות היסוד הנפשי בנסיבות הנדונות היא על בסיס הלכת הצפיות ולא על יסוד כוונה בפועל, בעוד שני אלו משליכים על קביעת מתחם העונש. בא-כוח המאשימה עמד על נסיבותיהן החמורות של העבירות שבהן הורשע הנאשם, ובכלל זה נסיעתו החוזרת בניגוד לאור אדום ברמזור, נהיגתו המסוכנת שאילצה את השוטרים לזנק לצד הדרך כדי לחמוק ממנו והעובדה שנהגים נאלצו לבלום את כלי הרכב בפתאומיות.

15. הערכים המוגנים שנפגעו ממעשי הנאשם, לטענת בא-כוח המאשימה, הם ההגנה על חיי אדם ושלמות הגוף, ההגנה על ביטחון המשתמשים בדרך וכן ההקפדה על הסדר הציבורי, אשר נפגעה בכך שהנאשם התעלם מהמחסום, מכריזת המשטרה ומסימוני השוטרים. כל זאת בעוד הנאשם נהג בעת שנפסל מלנהוג ובלי שהיה לו רישיון נהיגה תקף לכלי הרכב שבו נהג.

16. בעניין מדיניות הענישה הנוהגת, הפנה בא-כוח המאשימה אל פסקי הדין הבאים.

(1) ע"פ 8508/18 אלרחמן נ' מדינת ישראל (12.9.2019) (ראו גם החלטה בעניין עיכוב ביצוע עונש המאסר מיום 7.12.2018) - המערער הורשע על פי הודאתו בעבירות סיכון חיי אנשים במזיד בנתיב תחבורה, הפרעה לשוטרים במילוי תפקידו, נהיגה ללא רישיון, נהיגה ללא פוליסת ביטוח בת תוקף, נהיגה

נגד כיוון התנועה בכביש חד סטרי ואיסור שימוש בטלפון נייד בנהיגה. שוטרים שהבחינו במערער משוחח בטלפון בעת הנהיגה קראו לו לעצור ובתגובה הוא ניסה לדרוס את אחד השוטרים ולאחר מכן נמלט בנהיגה פרועה ברחובות העיר, ובכך גרם לכלי רכב לסטות מהדרך, סיכן הולכי רגל ועקף כלי רכב באופן מסוכן. נקבע מתחם עונש בין 20 ל-50 חודשי מאסר בפועל ובין 24 ל-60 חודשי פסילת רישיון נהיגה. הושתו 27 חודשי מאסר בפועל, מאסר מותנה ו-36 חודשי פסילת רישיון נהיגה.

(2) ע"פ 5680/17 **אבו עצא נ' מדינת ישראל** (17.4.2018) - המערער הורשע על-פי הודאתו בעבירות סיוע להתפרצות לבית וגניבה מתוכו, סיכון חיי אנשים בנתיב תחבורה, היזק במזיד לרכב ונהיגה בפסילה. המערער ואחרים נסעו ברכב והשתמשו בו לשם ניפוץ חלון ראויה של בית עסק כדי לגנוב מתוכו. ניידת משטרה דלקה אחר המערער שנמלט ברכב, בעודו נוהג בפראות ובצורה מסוכנת, סטה אל נתיב הנסיעה הנגדי והתנגש ברכב. נוסעת הרכב ואחד מנוסעי הרכב של המערער נפצעו. נקבע מתחם עונש בין 3 ל-6 שנות מאסר. הושתו 5 שנות מאסר בפועל, 26 חודשי פסילת רישיון נהיגה ופיצוי לנפגעת בסך 3,500 ₪.

(3) ת"פ (מחוזי חיפה) 9859-04-20 **מדינת ישראל נ' אבו אלניל** (8.12.2020) - הנאשם הורשע על-פי הודאתו בעבירות סיכון חיי אנשים בנתיב תחבורה, הפרעה לשוטר במילוי תפקידו, חבלה במזיד ברכב והיזק בזדון. שוטר שהבחין בנאשם נוהג בניגוד לחוקי התנועה סימן לו לעצור, הפעיל סירנה וכריזה, אך הוא נמלט בנסיעה פרועה, תוך האצת מהירות נסיעתו, וסיכון כלי רכב בכך שגרם להם לסטות מנתיב נסיעתם. המשטרה הציבה מספר מחסומים אך הנאשם התנגש בהם והמשיך בהימלטותו במהירות גבוהה, עד אשר התנגש בניידת שחסמה את דרכו וכך נבלם. הנאשם היה כבן 67, סבל מהפרעות נפשיות, נעדר הרשעות קודמות פליליות, אך לחובתו הרשעות רבות בעבירות תעבורה. נקבע מתחם עונש בין 20 ל-50 חודשי מאסר. עונשו הועמד על 20 חודשי מאסר בפועל, מאסר מותנה, פסילת רישיון נהיגה לצמיתות ורכבו חולט. ערעורו נדחה, לאחר שבהמלצת בית המשפט חזר בו מהערעור (ע"פ 8973/20 **אבו אלניל נ' מדינת ישראל** (21.2.2021)).

(4) ע"פ 4626/20 **גולדשטיין נ' מדינת ישראל** (4.4.2021) - המערער הורשע לאחר שמיעת ראיות בעבירות סיכון חיי אנשים במזיד בנתיב תחבורה והיזק לרכוש במזיד. הוא נכנס לחניון של בית חולים ומאבטח במקום ביקש שיעצור לאחר שנחשד בשל התנהגותו ומאחר שהחלון האחורי ברכבו היה שבור. החל מרגע זה נהג הנאשם בפראות, נסע בניגוד לכיוון התנועה, פגע במחסום היציאה מחניון בית החולים וברכב נוסף ונמלט מהמקום. למערער עבר פלילי מכביד. נקבע מתחם עונש בין 20 ל-60 חודשי מאסר. הושתו 36 חודשי מאסר בפועל, מאסר מותנה, פיצוי למתלוננת שרכבה ניזוק בסך של 12,000 ₪, 18 חודשי פסילה בפועל, ופסילה מותנית. הערעורים על הכרעת הדין ועל גזר הדין נדחו.

(5) ע"פ 8664/19 **בכר נ' מדינת ישראל** (8.3.2020) - המערער הורשע על-פי הודאתו בעבירות סיכון חיי אנשים במזיד בנתיב תחבורה, הפרעה לשוטר במילוי תפקידו ואי ציות לרמזור אדום. בשל נהיגה מסוכנת שגרמה לנהג אחר לסטות מדרכו, סימן קצין משטרה למערער לעצור, אך הוא לא שעה

להוראתו ופתח בנהיגה פרועה, סטה אל נתיב הנסיעה הנגדי, חצה צומת בניגוד לאור אדום ברמזור, תוך סטייה לסירוגין אל נתיב הנסיעה הנגדי וחציית קו הפרדה רצוף באופן שגרם לכלי רכב לסטות או לבלום. נקבע מתחם עונש בין 30 ל-60 חודשי מאסר בפועל. למערער הרשעות קודמות. הושתו 24 חודשי מאסר בפועל, מאסר מותנה, פסילת רישיון נהיגה לשנתיים ורכבו חולט.

17. בא-כוח המאשימה, טען, כי גם במקרים שבהם נקבעת קרבה לסייג לאחריות פלילית, מושתים עונשי מאסר בפועל משמעותיים. עם זאת, לנוכח ההסכמה במסגרת הסדר הטיעון בדבר קרבה לסייג כאמור, עמדת המאשימה היא כי על מתחם העונש ההולם להיקבע בין 12 ל-24 חודשי מאסר בפועל. מתחם זה הדגיש, נמוך מהענישה המקובלת בנסיבות דומות.

18. בעניין נסיבותיו של הנאשם ובעניין קביעת עונשו בגדרי מתחם העונש, טען בא-כוח המאשימה כי יש לשקול את הרשעותיו הקודמות הרבות והמשמעותיות, את עונשי המאסר הרבים שהושתו עליו ואת הרשעותיו הרבות בעבירות תעבורה. עוד הדגיש, כי אין לשקול את נסיבותיו האישיות פעמיים, גם לשם קביעת מתחם העונש וגם בעת קביעת עונשו בגדרי המתחם. עם זאת, יש לתת משקל לכך שמאז ניתן צו האשפוז לא נפתחו לו תיקי חקירה. בהתאם לאמור, עמדת המאשימה היא כי על עונשו להיות במרכז מתחם העונש, כך שיושתו עליו 18 חודשי מאסר בפועל, מאסר מותנה ופסילת רישיון נהיגה לתקופה משמעותית.

עוד טען בא-כוח המאשימה, כי לא ניתן לשקול שיקולי שיקום, בהיעדר כל עמדה של גוף אובייקטיבי, כגון שירות המבחן, המצביע על תהליך שיקומי וטיפול בעניין הנאשם. בעניין זה הדגיש, כי המאשימה לא התנגדה להגשת תסקיר מטעם שירות המבחן וכי הייתה זו בחירת הנאשם שלא יוגש תסקיר וחלף זאת, תוגש מטעמו חוות דעה של גורם פרטי, שאינו מומחה רלוונטי לחוות דעה בעניין העונש המתאים. אמנם בא-כוח המאשימה הדגיש כי לא התנגד להגשת חוות דעתו של מר גולד מטעמי קבילות, אך טען כי לא היה מקום למסירתה למאשימה רק יום קודם לדיון, בלי שעמד לרשותה זמן סביר לבחינתה. כן טען, כי משקלה נמוך וכי קביעת העונש המתאים אינה בתחום מומחיותו של מר גולד וכי אף הבסיס לחוות דעתו דל, בהיותה נסמכת על מפגש אחד עם הנאשם ועל שיחה עמו בהיוועדות חזותית, ולפיכך משקלה ממילא נמוך.

טענות ההגנה

19. בפתח טענותיה הודיעה באת-כוח הנאשם כי אינה מתנגדת להגשת תסקיר מטעם שירות המבחן בשלב הזה. בעניין זה ייאמר כבר עתה כי אין לכך מקום, לאחר שבמועד מתן הכרעת הדין אמרה במפורש כי הנאשם אינו מעוניין בהגשת תסקיר מטעם שירות המבחן (עמ' 30, שורה 26), ולאחר שהנכונות להגשתו עתה באה בעקבות עמדת המאשימה בעניין חוות דעתו של מר גולד.

עוד הוסיפה באת-כוח הנאשם, כי תכלית חוות דעתו של מר גולד היא להביא לפני בית המשפט את נסיבותיו האישיות של הנאשם, תוך הפנייה אל ספרות מקצועית והצגת המלצת גורם מקצועי בעניין העונש ולפיכך לטענתה, יש לתת לאמור

בה משקל רב ומשמעותי בעת גזירת העונש.

20. באת-כוח הנאשם טענה כי בעת גזירת העונש יש לשקול שלושה עניינים מרכזיים: השיהוי החריג בהגשת כתב האישום; נושא הקרבה לסייג, שלגביו המחלוקת היא רק בשאלת קביעת מתחם העונש ההולם; ההצדקה לחרוג ממתחם העונש משיקולי שיקום.

באת-כוח הנאשם טענה כי מהראיות לעונש מטעם ההגנה עולה כי הנאשם סובל ממחלת נפש וכי מטעם זה הופסקו שני ההליכים האחרונים שעניינם עבירות משנת 2018, שבמסגרתם ניתן צו אשפוז, לאחר שנקבע כי הנאשם לא היה אחראי למעשיו וכי לא היה כשיר לעמוד לדין. מכוח צו האשפוז הוא אושפז בבית החולים 'איתנים' מחודש אוקטובר 2018 ועד חודש יוני 2019 ומאז הוא מטופל מכוח צו לטיפול מרפאתי כפוי. באת-כוח הנאשם הפנתה אל התמונה העגומה, כלשונה, העולה מהמסמכים שהגישו ולטענתה, בשל הנסיבות המתוארות בהן, הנאשם נשר מהלימודים והידרדר לחברה שולית ולשימוש בסמים. מגיליון הרשעותיו הקודמות עולה כי במשך שנים רבות הוא היה מסובך בפלילים ונשא בעונשי מאסר, אך בשנת 2018 המערכת הצליחה לזהות שהתנהלותו הייתה על רקע נפשי המצריך טיפול ומאז שהחל טיפול זה, לא נפתחו נגדו הליכים נוספים.

עוד עמדה באת כוח הנאשם על הבעיה הרפואית שממנה סובל הנאשם, כמוזכר בחוות דעתו של מר גולד, אשר לטענתה, כרוכה בכאבים כרוניים. לטענתה, אשר לא נתמכה בדבר, לאחרונה חלה הידרדרות שבעטיה הנאשם צפוי להליכים רפואיים שונים. עוד טענה, כי הנאשם מתקיים רק מקצבת המוסד לביטוח לאומי, וכי מקצבה זו הוא מממן את התרופות הפסיכיאטריות. טענה זו לא נתמכה בדבר (אף לא הוצג כי אין מדובר בתרופות הממומנות, במלואן או בחלקן, באמצעות קופת החולים). עוד טענה, כי הנאשם גר במחסן קטן וצפוף ובתנאים קשים וכן טענה, כי הנאשם סובל מתסמינים פוסט טראומטיים, לאחר שהיה עד לפיגוע באוטובוס שהיו בו נפגעים רבים ולטענתה, אירוע זה משליך על התנהלות הנאשם ובין השאר על קשייו לנסוע בתחבורה ציבורית.

21. בעניין השיהוי בהגשת כתב האישום טענה באת כוח הנאשם, כי מאז האירוע נושא כתב האישום חלפו כשש שנים וכי על חלופי הזמן להשליך על העונש. השיהוי החל בהגשת כתב האישום בחודש אוגוסט 2018. לטענתה, החקירה הסתיימה כשבועיים לאחר האירוע ואף חומר החקירה מועט יחסית, כך שלא הייתה הצדקה להגשת כתב האישום בחלופי שנתיים וארבעה חודשים ממועד האירוע. לטענתה, התנהלות זו אף עומדת בניגוד להנחיית היועץ המשפטי לממשלה מס' 4.1202, שעל-פיה על הטיפול בתיקים מסוג זה להסתיים בחלופי 24 חודש. אמנם טענת השיהוי לא נכללה בטענות המקדמיות, אשר כללו טענת אכיפה בררנית, אך השיהוי משליך על הענישה.

עוד טענה באת-כוח הנאשם, כי לשיהוי ישנה משמעות גם במישורים אחרים. בכלל זה, העובדה שהמאשימה התקשתה לאתר את הנאשם ולהזמין כדין אל הדיונים הראשונים ובדיעבד התברר כי הוא היה מאושפז מכוח צו אשפוז. מטעם זה חלו עיכובים אשר הובילו לכך שהדיונים החלו רק בשנת 2019. לטענתה, השיהוי אף פגע ביכולת ההתגוננות של הנאשם, גרם לו עינוי דין ואף השליך על ממצאי הבדיקה הפסיכיאטרית. אילו כתב האישום הוגש בזמן, הבדיקה הפסיכיאטרית הייתה נעשית עוד בשנת 2016 וכך ניתן היה להגיע לממצא מדויק יותר, לרבות בעניין אחריותו למעשים, אשר בשל בדיקתו המאוחרת, מסקנת הפסיכיאטר המחוזי לא הייתה מדויקת.

22. בעניין הקרבה לסייג לאחריות פלילית טענה באת-כוח הנאשם, כי הדבר משליך על קביעת מתחם העונש, אך לטענתה, אף השיהוי שחל באבחנת הנאשם צריך להתבטא בקביעת מתחם העונש. עוד טענה, כי יש לשקול את ממצאי חוות העת הפסיכיאטרית שהוגשה בשנת 2018 בהליך אחר (נ/1), אשר ניתנה לאחר בדיקה מעמיקה ובין השאר, שמיעת בני משפחתו של הנאשם. לטענתה, האמור בה מחזק את העובדה שהנאשם לא פעל ממניעים עברייניים או מתוך תכנון מוקדם.

מכל מקום לטענת באת-כוח הנאשם, בעת קביעת מתחם העונש ההולם יש לשקול את העובדה שבנסיבות הנדונות הנפגע היחיד הוא הנאשם. לתמיכה בטענתה בדבר מתחמי עונש מופחתים בנסיבות דומות, הפנתה אל פסק הדין הבא:

ע"פ 4894/13 **סלע נ' מדינת ישראל** (23.1.2014) - המערער הורשע על-פי הודאתו בעבירות סיכון חיי אנשים במזיד בנתיב תחבורה, הפרעה לשוטר במילוי תפקידו, שיבוש הליכי משפט ונהיגה בשכרות. המערער, שרכב על אופנוע, לא שעה להוראות שוטרים לעצור במחסום, האיץ את מהירות נסיעתו, נסע לכיוונו, פרץ את המחסום, גרם לשוטרים לזנק הצידה כדי להימנע מפגיעה והוסיף להתעלם מהשוטרים גם במהלך מרדף שהתפתח אחריו עד אשר נעצר ונמלט רגלית. למערער הרשעות קודמות. נקבע מתחם עונש בין 6 ל-24 חודשי מאסר. הושתו 10 חודשי מאסר בפועל, מאסר מותנה, קנס בסך 3,000 ₪ ופסילת רישיון נהיגה למשך 24 חודש.

23. בעניין קביעת מתחמי ענישה מופחתים בשל הקרבה לסייג, הפנתה באת-כוח הנאשם אל מספר פסקי דין שיפורטו להלן (בין השאר הפנתה גם אל גזרי הדין בת"פ (ת"א) 30120-07-17 ובעפ"ג (ת"א) 39038-12-15, אך שניהם לא הוגשו ואף לא אותרו במאגרי המידע המשפטיים):

(1) ע"פ 4312/11 **פלוני נ' מדינת ישראל** (10.6.2013) (להלן - ע"פ 4312/11 **פלוני**) - במסגרת הערעור הופחת עונשו של נאשם בעבירות אינוס מ-10 שנות מאסר ל-8 שנים, בשל הקרבה לסייג לאחריות פלילית. נקבע כי בשלב גזר הדין, בשונה משלב הכרעת הדין, די בקביעה שהנאשם סובל מהפרעה נפשית משמעותית כדי להצדיק הקלה בעונשו, בלי שיש צורך לקבוע ממצא חד משמעי בעניין קיומה של מחלת נפש ממש.

(2) ת"פ (מחוזי מרכז) 12596-01-15 **מדינת ישראל נ' פלוני** (22.12.2016) - הנאשם הורשע על-פי הודאתו בעבירת סיכון חיי אנשים במזיד בנתיב תחבורה, הפקרה לאחר פגיעה והפרעה לשוטר במילוי תפקידו. הוסכם כי לעניין נסיבות העבירה מתקיימת קרבה לסייג לאחריות פלילית. לנוכח מצבו הנפשי של הנאשם, נקבע מתחם עונש בין 12 ל-48 חודשי מאסר. מטעמי שיקום נקבע כי יש לחרוג ממתחם העונש ובהתאם לכך הושתו 6 חודשי מאסר בעבודות שירות, מאסר מותנה, פיצוי לנפגע ופסילת רישיון נהיגה ל-5 שנים.

(3) ת"פ (מחוזי ירושלים) 61743-07-14 **מדינת ישראל נ' ברזני** (15.6.2016) - גזר דין בעניין הנאשם 1 - הנאשם הורשע על-פי הודאתו בעבירות סיכון חיי אנשים בנתיב תחבורה והפקרה לאחר פגיעה.

נקבע כי בדרך כלל מתחם העונש הוא בין כ-28 ל-58 חודשי מאסר, אולם בשל הקרבה לסייג לאחריות פלילית, נקבע מתחם עונש בין מספר חודשי מאסר בעבודות שירות ל-12 חודשי מאסר. לאחר שנמצאה הצדקה לחריגה ממתחם העונש משיקולי שיקום, הושתו 6 חודשי מאסר בעבודות שירות, מאסר מותנה, פסילת רישיון נהיגה למשך שנתיים, פיצויים לכל אחד משני המתלוננים בסך 1,000 ₪ וצו מבחן לשנה.

24. עוד טענה באת-כוח הנאשם כי בעניינו של הנאשם יש לחרוג ממתחם העונש מטעמי שיקום. לטענתה, מאז אושפז הנאשם בשנת 2018, הוא נתון לתהליך שיקום משמעותי ומאז אף לא הסתבך בפלילים. לפיכך לטענתה, ניתן להסתפק בענישה מותנית, הצופה פני עתיד או לכל היותר, להשית עליו שעות שירות לתועלת הציבור, כפי שימליץ שירות המבחן. בעניין פסילת רישיון הנהיגה טענה, כי בחלוף שש שנים שבמהלכם המאשימה לא ביקשה להגביל את נהיגת הנאשם, אין מקום לקבוע מגבלה כזו עתה. מכל מקום, אפילו תעלה מסוכנות מצד הנאשם, חזקה על הגורמים הפסיכיאטרים שיפנו אותו לבדיקה מתאימה במשרד הרישוי.

דברי הנאשם

25. הנאשם טען כי במשך שש השנים שחלפו מאז האירוע הנדון הוא לא עבר כל עבירה וכי כיום ניתן לו "סל שיקום" באמצעות המחלקה הפסיכיאטרית המטפלת בו. הוא נוטל תרופות בזמן, הולך לפגישות במרפאה לבריאות הנפש אחת לחודש ולכן הוא מבקש שבית המשפט לא יקטע את סל השיקום ואת החיים שהוא מנהל היום. לדבריו, כיום הוא מתנהל בדרך אחרת ואף אין לו כוונה לעבור עבירות פליליות. הנאשם ביקש כי בית המשפט יתחשב בו, במצבו הבריאותי ובמצבו הנפשי, התחייב שזו הפעם האחרונה שבה בית משפט רואה אותו ואמר שהו מתחרט על מעשיו.

דין והכרעה

משקלה של חוות דעת הקרימינולוג מטעם ההגנה

26. קודם שנפנה לדון בנושא קביעת עונשו של הנאשם, נבקש להעיר מספר הערות בעניין חוות-דעתו של מר גולד, אשר הוגשה מטעם ההגנה. תחילה ראוי להעיר, כי כפי שטען בא-כוח המאשימה בצדק, אין מקום לכך שחוות דעת מומחה מטעם ההגנה תימסר למאשימה יום קודם לדיון. מסירתה במועד זה אף עומדת בניגוד להוראת סעיף 83(א)(1) בחוק סדר הדין הפלילי, שעל-פיה על ההגנה לאפשר למאשימה לעיין בחוות דעת מומחה מטעמה פרק זמן סביר קודם להגשתה.

27. מעבר לכך, מקובלת עליי טענת המאשימה כי משקלה של חוות דעתו של מר גולד מועט. אף לא ברורה בחירת הנאשם להגישה, תוך ויתור על הגשת תסקיר מטעם שירות המבחן.

כידוע, תסקיר מטעם שירות המבחן מוגש בהתאם להוראת סעיף 37 בחוק העונשין, הקובעת את הנושאים שבו יעסוק

התסקיר ובכלל זה, עברו של הנאשם, מצבו המשפחתי, מידע על אודות בני משפחתו הקרובים, מצבו הכלכלי, מצבו הבריאותי והנסיבות העומדות ברקע העבירות. כן נקבעה סמכות קצין המבחן להמליץ על העונש המתאים מן ההיבט השיקומי. סעיף 38 בחוק קובע את המקרים שלגביהם חלה חובת הגשת תסקיר, בכפוף להוראות אכרזת דרכי ענישה (תסקיר של קצין מבחן), התשכ"ד-1964 המצמצמת מקרים אלו. קצין המבחן הוא גורם מקצועי אובייקטיבי, אשר הוסמך להגיש תסקיר כאמור ואשר תפקידו הוא **"לתת לבית המשפט תמונה אמיתית, אובייקטיבית, מהימנה ושלמה של הנאשם... להציג את העובדות כהוויתן, לנתחן, להעריך ולפרשן. בהמלצתו, על קצין המבחן להשיב על השאלה, מהו העונש שיש להטיל על הנאשם כדי להחזירו למוטב"** (ע"פ 286/79 ח'ג'אזי נ' מדינת ישראל, פ"ד לג(3) 753 (1979), כבוד השופט (כתוארו אז) א' ברק, פסקה 4).

אף אם המלצות שירות המבחן אינן מחייבות את בית המשפט, נקבע לא אחת, כי ניתן להן משקל רב (ראו בין השאר, רע"פ 638/18 גולן נ' מדינת ישראל (1.5.2018) כבוד השופט א' שוהם, פסקה 13 והפסיקה שם). **"שירות המבחן הינו גורם סטטוטורי הממלא תפקיד חשוב ביותר ומייעץ לבית המשפט עצות שמשקלן רב"** (ע"פ 8706/15 חמודה נ' מדינת ישראל (6.7.2016), כבוד השופט י' דנציגר, פסקה 19 והפסיקה שם). **"המלצותיו של שירות המבחן מגובשות על-ידי אנשי מקצוע ומומחים, והן מבוססות על היכרות ישירה עם הנאשם וסביבתו וכן על ניסיון עשיר בהערכת מסוכנותם של נאשמים וסיכויי השיקום שלהם. לפיכך ניתן, על דרך הכלל, משקל ניכר להמלצות אלה"** (בש"פ 267/11 מדינת ישראל נ' ברמוחה (13.1.2011), כבוד השופט ע' פוגלמן, פסקה 9). קציני המבחן הם אפוא, אנשי מקצוע בעלי מומחיות, הם אובייקטיביים והם הגורם המוסמך להכנת התסקירים, אשר נועדו **"לשמש כלי בידי בית המשפט לרדת לעומקם של נסיבותיו האישיות של הנאשם ולחקר הגורמים האפשריים להתדרדרותו לפלילים, כמו גם לבחינה מעמיקה ומקצועית של סיכויי שיקומו"** (ע"פ 3472/11 פלוני נ' מדינת ישראל (3.9.2012), כבוד השופט צ' זילברטל, פסקה 14 (להלן - עניין פלוני)).

28. בעניין פלוני דן בית המשפט בהרחבה רבה בנושא תסקיר קצין המבחן, מהותו, חשיבותו ומעמדו (שם, פסקאות 11-19). כאמור שם ובפסיקה רבה נוספת הנזכרת שם, קצין המבחן אינו מייצג את אחד הצדדים, אלא הוא משמש ידו הארוכה של בית המשפט כדי להביא לפניו את כלל העובדות הנוגעות לנאשם ולסביבתו (שם, פסקה 15). עם זאת נקבע, כי למרות העובדה שקצין המבחן מביע את דעתו בעניינים מקצועיים, הוא אינו בגדר עד מומחה (כמשמעו בסעיפים 20 ו-26 בפקודת הראיות (נוסח חדש), התשל"א-1971 (להלן - פקודת הראיות)), ואף אינו בגדר מומחה מטעם בית המשפט (שם, פסקה 16). עוד נקבע, כי המידע המובא בתסקיר קצין המבחן אינו בהכרח עומד בכללי הקבילות ותוכנו אף אינו עומד לחקירה נגדית (שם, פסקה 17). התסקיר אף אינו בגדר ראיה ואף הנתונים המובאים בו אינם בגדר ראיות. אף במקרים שבהם האמור בתסקיר מבוסס על דברי מומחים, חוות דעתם של אותם מומחים אינן מוגשות, אלא משולבות בתסקיר עצמו (שם). **"מעמדו של קצין המבחן מיוחד. הוא אינו שופר של מי מהצדדים, אינו עד או עד מומחה, אלא הוא גורם ממליץ החב חובת אמון לבית המשפט ומשמש כ'קצין בית המשפט' (Officer of the Court). לפיכך... קצין המבחן אינו נחקר על תסקירו, התסקיר אינו בגדר ראיה וכך גם אינו בהכרח מבוסס על מידע העומד בתנאי הקבילות המקובלים"** (ההדגשה במקור) (שם).

כל האמור בעניין התסקיר, אשר נערך מכוח הוראות סעיפים 37 ו-38 בחוק העונשין ומוגש מטעם קציני המבחן אשר הוסמכו לכך בחוק, אינו חל לגבי חוות דעת פרטית המוגשת מטעם גורם הטוען למומחיות בהכנת "תסקיר" או חוות דעה, המתיימרים להחליף את התסקיר המוגש מטעם שירות המבחן. על חוות דעה זו לעמוד בכל כללי הקבילות החלים

על ראיות ואף משקלה עומד למבחן. כך למשל, החלק הכולל עובדות שהן בגדר עדות מפי השמועה, אינו קביל. בדומה, בשונה מקצין מבחן, ניתן להתנות את הגשתה בחקירת המומחה על האמור בה (סעיף 26 בפקודת הראיות). כל זאת בעוד ששלב הגשת הראיות לעונש לא נועד להפוך למעין "משפט זוטא", הכולל חקירות נגדיות מורכבות ועימותים (אם כך נקבע לעניין עדות נפגע עבירה, חרף מעמדו המיוחד בשלב הטיעונים לעונש (השוו: ע"פ 9150/08 **מדינת ישראל נ' ביטון** (23.7.2009), כבוד השופטת ע' ארבל, פסקאות 6-8), אזי על אחת כמה וכמה לעניין חוות דעת מומחה מטעם ההגנה).

29. המקרים שבהם הוגשו חוות דעה פרטיות כראיה לעונש, הם מועטים, אך גם באותם מקרים מועטים הן הוגשו **נוסף** לתסקיר מטעם שירות המבחן, אך לא במקומו. כך למשל, בעניין ע"פ 6928/16 **מדינת ישראל נ' נופל** (20.04.2017) (להלן - **עניין נופל**), אשר בו דובר במשיב אשר הורשע בעבירות דומות לאלו שבהן הורשע הנאשם הנדון (שם, פסקה 6). כך למשל גם בעניין ע"פ 7243/17 **כץ נ' מדינת ישראל** (21.5.2018), שאף במסגרתו הוגשה חוות דעת מומחה מתחום הקרימינולוגיה נוסף לתסקיר שהוגש מטעם שירות המבחן (שם, פסקה 4).

דומה אפוא, כי בכל מקרה, ישנה עדיפות מובהקת לאמור בתסקיר מטעם שירות המבחן. בחירת הנאשם להימנע מכך שיוגש תסקיר מטעם שירות המבחן, אינה יכולה לאפשר מתן משקל לדבריו של גורם פרטי, נעדר אובייקטיביות, אשר מבטא את עמדת ההגנה שמטעמה חיווה את דעתו, בדומה למשקל שיש לתת לתסקיר אובייקטיבי המוגש מטעם שירות המבחן. כפי שכבר נאמר לעניין זה, "**מבין תסקיר שירות המבחן שהוגש על פי הוראתי, לחוות הדעת הקרימינולוגית שהוגשה בידי ההגנה, אני רואה לתת משקל מכריע לעמדת הגורם המקצועי הנמנה על המערכת הציבורית, ולהעדיפה על פני חוות דעת מומחה פרטי, שניתנה לבקשת הנאשם, והמתבססת בהערכותיה המקצועיות על תיזת ההגנה של הנאשם, בלא להכיר את הראיות ואת מירקם הנסיבות הכולל של הארוע**" (בש"פ 4907/06 **דולינסקי נ' מדינת ישראל** (3.8.2006), כבוד השופטת א' פרוקצ'יה, פסקה 6). בדומה נקבע, כי "**ככלל יש להעדיף את חוות דעת שירות המבחן, כגורם מקצועי ממלכתי, על פני חוות דעת של מומחה פרטי**" (בש"פ 660/15 **מדינת ישראל נ' פלוני** (28.1.2015))" (בש"פ 2076/19 **מדינת ישראל נ' אבו רקייק** (20.3.2019), כבוד השופט מ' מזוז, פסקה 13).

בענייננו, אין לפנינו תסקיר מטעם שירות המבחן שאותו ניתן להעדיף על פני חוות דעתו של מר גולד, אך מכל הטעמים האמורים, המשקל שניתן לאמור בחוות דעתו יהיה מועט מאד.

קביעת מתחם העונש ההולם

הערכים החברתיים הנפגעים מהעבירות ומידת הפגיעה בהם

30. הערכים החברתיים שעליהם נועדה להגן עבירת סיכון חיי אנשים במזיד בנתיב תחבורה ובמיוחד בנסיבות הנדונות, הם ההגנה על חיי אדם ועל שלמות גופו וההגנה על ביטחונם של המשתמשים בדרך. הערכים החברתיים שעליהם נועדו להגן עבירות הנהיגה בזמן פסילת רישיון הנהיגה, נהיגה ללא רישיון נהיגה מתאים ונהיגה ללא רישיון

נהיגה, הם גם ההגנה על חיי אדם ועל ביטחונם של עוברי הדרך העשויים להיפגע בשל הסיכון העצום הנשקף מנהיגתם של מי שאינם כשירים לנהוג או אינם מורשים לנהוג, הסדר הציבורי ושלטון החוק, הנפגעים מהפרת חוקי התנועה.

31. חומרה יתירה נעוצה בעבירת של **סיכון חיי אנשים במזיד בנתיב תחבורה**, שהעונש המרבי הקבוע בצדה עומד על עשרים שנות מאסר (סעיף 332 בחוק). כך במיוחד בנסיבות של "תופעת המרדפים" בכבישים לנוכח הסכנות, פגיעות הגוף ונזקי הרכוש הנגרמים בעטייה. על חומרתה ועל הצורך בהחמרה בענישה בנסיבות אלו, עמד בית המשפט העליון פעמים רבות. כך בין השאר נאמר, כי "**חברה מתוקנת אינה יכולה להשלים ואסור לה להשלים עם בריונות ופריקת עול מסוג זה, ומקל וחומר שאין להשלים עם כך כאשר מדובר בתופעה שרבים חוטאים בה... את התופעה החמורה הזו יש למגר כדי להבטיח את שלום הציבור, וגם כדי לאפשר לאנשי החוק למלא את תפקידם ללא מורא. תרומתם של בתי המשפט למאמץ שנועד להשיג מטרה זו צריכה לקבל ביטוי ברמת הענישה הנקוטה**" (ע"פ 2410/04 **מדינת ישראל נ' אבולקיעאן** (11.11.2004) (כבוד השופט א' א' לוי) (להלן - **עניין אבולקיעאן**)). בהתאם לכך עונשו של הנאשם באותו עניין הוחמר לארבע שנות מאסר חלף שנתיים ורישיון הנהיגה שלו נפסל למשך שש שנים במקום שלוש. זאת תוך הדגשת בית המשפט כי "**אנו מצפים כי רמת הענישה אותה אנו מכתבים תיושם בפועל על ידי ערכאות קמא**".

עמדת בית המשפט בעניין **אבולקיעאן** אמנם אומצה בפסיקה רבה. כך בין השאר נקבע בחלוף כעשור: "**דומה כי אין צורך להרחיב הדיבור על הסכנה היתרה הנובעת מתופעת המרדפים בהיבטים של סיכון חיי אדם. מי שנמלט משוטרים, תוך שהוא מסכן את חיי הנהגים האחרים ועוברי אורח תמימים... מעיד על עצמו כי אין מורא החוק עליו, כי הוא מזלזל בחיי אדם וכי יעשה הכל על מנת להציל את עורבמצב זה, ונוכח שכיחותה של תופעת המרדפים במחוזותינו, בוודאי שטרם בשלה העת לקבוע מתחם ענישה אשר יביא בשורה התחתונה להפחתת רף הענישה כפי שנקבע בהלכת אליקען**" (ע"פ 285/13 **מוסטפא נ' מדינת ישראל** (24.10.2013), כבוד השופט י' עמית, פסקה 4 (להלן - **עניין מוסטפא**)). ראו למשל, גם: ע"פ 9750/09 **ליפייקו נ' מדינת ישראל** (6.10.2010), כבוד השופט ס' ג'ובראן (להלן - **עניין ליפייקו**); ע"פ 5626/14 **לנקין נ' מדינת ישראל** (2.8.2015), כבוד השופט ס' ג'ובראן, פסקה 8 (להלן - **עניין לנקין**)).

32. הנאשם נהג בעת שנפסל לנהוג ובלי שהיה לו רישיון נהיגה תקף לאופנוע, נמנע מלציית לשוטרים ואף סיכן אותם ונסע פעמיים בצומת סואן בניגוד לאור אדום. עם זאת, למרות הנזק החמור שעשוי היה להיגרם, בסופו של דבר רק הנאשם נפצע באורח קל. בנסיבות אלו, מידת הפגיעה בערכים המוגנים הייתה ברמה בינונית נוטה לפגיעה ברמה גבוהה.

מדיניות הענישה הנהוגה

33. פסקי הדין שאליהם הפנה בא-כוח המאשימה, כמפורט לעיל, בהחלט משקפים את מדיניות הענישה הנהוגה, אשר לפיה בנסיבות דומות ובמקרים מקלים, מתחמי הענישה שנקבעים הם בדרך כלל בין כ-20 לכ-50 חודשי מאסר בפועל ובנסיבות חמורות יותר, בין כ-36 לכ-72 חודשי מאסר. כך עולה מפסקי דין רבים ובין השאר, אלו שיובאו עתה, אשר בכולם לא נגרמו פגיעות גוף, אלא לכל היותר רק נזקים לרכוש:

- (1) עניין **אבולקיעאן** - דובר במרדף של שוטרים אחר המערער שנהג ברכב ואשר לא נשמע להוראותיהם לעצור. בערעור עונשו הוחמר והועמד על 4 שנות מאסר בפועל (במקום שנתיים) ופסילת רישיון נהיגה למשך 6 שנים (במקום 3 שנים), נוסף למאסר מותנה ולפיצוי בסך ₪ 1,500 לכל אחד משני השוטרים.
- (2) עניין **מוסטפא** - כפי שכבר הוזכר, בעניין זה דובר במרדף של שוטרים אחר המערער, שנהיגתו הייתה פראית ואשר לא נענה לקריאתם לעצור. נקבע כי רמת הענישה שנקבעה בעניין **אבולקיעאן**, עומדת בעינה אף לאחר כניסתו לתוקף של תיקון 113 של חוק העונשין. נקבע מתחם עונש בין 42 ל-54 חודשי מאסר בפועל ועל המערער הושטו 42 חודשי מאסר בפועל, מאסר מותנה והפעלת מאסר מותנה.
- (3) ע"פ 5981/15 **מדינת ישראל נ' סלוצקי** (5.7.2016) - לאחר שהתקבל ערעור המדינה בעניין ההרשעה, המשיב הורשע בעבירות סיכון חיי אנשים במזיד בנתיב תחבורה, נהיגה ללא רישיון, הפרעה לשוטר במילוי תפקידו, גרימת נזק לרכוש ונהיגה בזמן פסילה. עונשו הוחמר ל-36 חודשי מאסר בפועל (במקום 24) ול-36 חודשי פסילת רישיון נהיגה (במקום 24), מאסר מותנה ופסילת רישיון נהיגה מותנית.
- (4) ע"פ 6059/15 **סלאמה נ' מדינת ישראל** (10.8.2016) - המערער הורשע בעבירות סיכון חיי אנשים במזיד בנתיב תחבורה, הפרעה לשוטר במילוי תפקידו, נהיגה ללא רישיון נהיגה, נהיגה ללא ביטוח, נהיגה בקלות ראש שגרמה לתאונה שבה ניזוק רכוש ואי ציות לאור אדום. נקבע מתחם עונש בין 3 ל-6 שנות מאסר. הושטו 5 שנות מאסר, הופעלו שני עונשי מאסר מותנים, חלקם במצטבר ובסך הכול 74 חודשי מאסר בפועל לצד מאסר מותנה, פסילת רישיון נהיגה למשך 3 שנים וכן הופעל עונש פסילת רישיון מותנית.
- (5) עניין **לנקין** - המערער הורשע בעבירות סיכון חיי אנשים במזיד בנתיב תחבורה, הפרעה לשוטר במילוי תפקידו, נהיגה בזמן פסילה ונהיגה ללא רישיון נהיגה תקף. נקבע מתחם עונש בין 30 ל-60 חודשי מאסר. הושטו 50 חודשי מאסר בפועל, 4 שנות פסילה בפועל, מאסר מותנה ופסילה מותנית.
- (6) עניין **ליפייקו** - המערער הורשע בעבירות סיכון חיי אנשים במזיד בנתיב תחבורה ובנהיגה בהשפעת אלכוהול. הושטו 32 חודשי מאסר בפועל, פסילת רישיון נהיגה למשך 5 שנים, מאסר מותנה, קנס בסך ₪ 5,000 ופיצוי לבעל הרכב שנפגע בסך ₪ 2,000.
- (7) ע"פ 3641/14 **מדינת ישראל נ' חסונה** (2.7.2014) - המשיב הורשע בעבירות סיכון חיי אנשים במזיד בנתיב תחבורה, חבלה במזיד לרכב, הפרעה לשוטר במילוי תפקידו ונהיגה בזמן פסילה. ערעור המדינה בעניין העונש התקבל. נקבע מתחם עונש בין 22 ל-48 חודשי מאסר. הושטו 25 חודשי מאסר בפועל (במקום 15), מאסר מותנה וקנס בסך ₪ 8,000.

(8) ע"פ 5953/15 שוהאנה נ' מדינת ישראל (31.12.2015) - המערער הורשע בעבירות סיכון חיי אנשים במזיד בנתיב תחבורה, הפרעה לשוטר במילוי תפקידו והסעת שוהה בלתי חוקי שלא כדין. נקבע מתחם עונש בין 12 ל-40 חודשי מאסר בפועל. הושתו 30 חודשי מאסר בפועל, מאסר מותנה, פסילת רישיון נהיגה למשך שנתיים ופסילת רישיון מותנית.

(9) עניין נופל - המשיב הורשע בעבירות סיכון חיי אנשים בנתיב תחבורה, נהיגה בשכרות, נהיגה בקלות ראש שגרמה לתאונה, אי ציות לאור אדום ברמזור והפרעה לשוטר במילוי תפקידו. נקבע מתחם עונש בין 20 ל-40 חודשי מאסר. למרות התהליך השיקומי שהמשיב שולב בו, ערעור המדינה התקבל ועונשו הוחמר ל-24 חודשי מאסר (במקום 16).

הנסיבות שבהן נעברה העבירה

34. נסיבות מעשי העבירות שעבר הנאשם הן חמורות. הן החלו בנהיגת הנאשם באופנוע בזמן פסילה, בלי שהיה לו רישיון נהיגה תקף ובלי שהיה לו רישיון לנהיגה באופנוע. הנאשם לא ציית להוראות השוטרים ואף סיכן אותם ובהמשך חצה פעמיים צומת גדול בניגוד לאור אדום ברמזור שבכיוון נסיעתו. אופן נהיגתו המסוכנת אף אילצה נהגים לבלום את רכבם בפתאומיות. מדובר במעשים חמורים, שהנזק שהיה צפוי להיגרם מהם עשוי היה להיות רב.

35. עם זאת, על-פי המוסכם, מתקיימת בנאשם הקרבה לסייג האחריות הפלילית (סעיף 40ט(9) בחוק), המשליכה אף על שאלת יכולתו להבין את מעשיו את הפסול במעשיו ואת משמעותם (סעיף 40ט(6) בחוק). בנסיבות אלו נקבע, כי **"כדי להביא בחשבון את מצבו הנפשי של נאשם לצורך הקלה מסוימת בעונשו, אין צורך ברור... לקבוע אם הנאשם חולה בהכרח במחלת נפש. בניסוח אחר של הדברים, לצורך גיבוש הנתונים בשלב גזר הדין, די בכך שיקבע כי הנאשם סובל מהפרעה נפשית משמעותית, וזאת מבלי לקבוע ממצא חד-משמעי באשר לקיומה של מחלת נפש של ממש"** (ע"פ 4312/11 פלוני, כבוד השופט ח' מלצר, פסקה 11).

שאלת המשקל שיינתן למצבו הנפשי של הנאשם בעת שעבר את העבירה לשם הקלה בעונשו, משתנה ממקרה למקרה והוא נגזר מנסיבות העבירה ומנסיבותיו של הנאשם. בנסיבות הקשורות בנאשם, **"יש לבחון את סוג ההפרעה הנפשית ועוצמתה, ועד כמה הוגבלה בעטייה יכולתו - לא עד כדי חוסר יכולת של ממש כאמור בסעיף 34 ח - להבין את אשר הוא עושה או להימנע מעשיית המעשה. על מידת הפגיעה ביכולתו של מבצע העבירה להבין את מעשהו או להימנע ממנו, ניתן ללמוד ממכלול הראיות, לרבות מעשיו של מבצע העבירה לפני האירוע, במהלכו ולאחריו וכן מחוות דעת מומחים"** (ע"פ 10416/07 דולינסקי נ' מדינת ישראל (7.12.2009), כבוד השופט י' עמית, פסקה 11).

לצד זה נקבע הודגש (שם, פסקה 12), תוך הבאת הדברים מע"פ 9369/07 מיקל נ' מדינת ישראל (4.6.2009) (כבוד השופט ע' ארבל פסקה 6), לאמור: **"אין גם להתעלם מן הצורך שלא לפתוח פתח חסר תחומים וגבולות**

לכל טענה הנטענת בידי מי שביצע עבירה, בדבר פגם נפשי ממנו הוא סובל. הקלה מופרזת בעונשו של מי שביצע עבירה בשל פגם במצבו הנפשי, שלא אינן יכולותיו הקוגניטיביות והרצוניות, עשוי ליצור מדרון חלקלק, שיפגע באפקטיביות של המשפט הפלילי כגורם מרתיע ומחנך, ייצור מסכת אין-סופית של התדיינות, יכרסם בתחושות הצדק של קורבנות העבירה ומשפחותיהם, ועשוי לפגוע באמון הציבור במערכת. על הענישה המופחתת שיש להשית על מי שסבל מתסמונת פוסט טראומתית, לבטא, איפוא, באופן מידתי את הגריעה שהביאה זו ביכולתו להבין את מעשיו או לשלוט בהם ולשקף את היקף הגריעה ואותה בלבד".

קביעת מתחם העונש ההולם - סיכום

36. מתחם העונש ההולם נקבע בהתאם לעיקרון ההלימה, תוך התחשבות במידת הפגיעה הבינונית-גבוהה בערכים המוגנים ובמדיניות הענישה הנהוגה, כמפורט לעיל וכן בנסיבות שבהן נעברה העבירה בשים לב לכך שעל-פי המוסכם, חלה מבחינת הנאשם קרבה לסייג האחריות הפלילית. מאחר שבנסיבות דומות אך מקלות, מתחם הענישה הוא בדרך כלל בין כ-20 לכ-50 חודשי מאסר בפועל (כמפורט לעיל), נראה כי יהיה זה נכון להעמידו בנסיבות העניין על כמחצית מכך. בהתאם לכך, מתחם העונש ההולם בנסיבות העניין הוא בין 9 חודשי מאסר, לרבות בעבודות שירות, לבין 24 חודשי מאסר בפועל ובין 24 ל-48 חודשי פסילת רישיון נהיגה בפועל.

הנסיבות שאינן קשורות בעבירה ונסיבותיו של הנאשם

37. לזכות הנאשם נזקפה הודאתו בעובדות כתב האישום המתוקן והחרטה שהביע בתום שמיעת הטיעונים לעונש. כן נשקלו נסיבות חייו המורכבות של הנאשם, כפי שתוארו בין השאר, בחוות דעתו של ד"ר דניאל ארגו, מטעם הפסיכיאטר המחוזי, אשר בעקבותיה ניתן צו האשפוז בהליך אחר בעניינו של הנאשם (נ/3), שעליהן חזר גם מר גולד בחוות דעתו (נ/1). לעומת זאת, ניתן משקל להרשעותיו הקודמות הרבות והחמורות של הנאשם, לרבות בעבירות תעבורה ולכך שחרף עונשי מאסר רבים שהושתו עליו, נראה כי לא היה בהם כדי להרתיע אותו.

38. נוסף לשיקולים האמורים, העניין המשמעותי ביותר, אשר לו מצאתי לנכון לתת משקל רב, הוא חלוף הזמן מאז נעברו העבירות. כפי שטענה ההגנה בצדק, כתב האישום הוגש ביום 29.8.2018, בחלוף שנתיים וארבעה חודשים מאז האירוע נושא האישום (שאירע ביום 23.4.2016). גם לאחר הגשתו, חלפו עוד חודשים רבים עד שהנאשם אותר ונמצא כי הוא מאושפז מכוח צו אשפוז שניתן בהליך קודם בעניינו. הדיון הראשון שעליו ידע הנאשם, אך סירב להתייצב אליו, היה ביום 7.3.2019 ואילו הדיון הראשון שאליו התייצב עם באת-כוחו (לאחר שמונתה מטעם הסנגוריה הציבורית), היה ביום 21.5.2019 (תשעה חודשים לאחר הגשת כתב האישום).

אולם לא ניתן להתעלם גם ממשיך הזמן הרב שחלף מאז החלו הדיונים ועד הודעת הצדדים על הסדר הטיעון. חוות דעת הפסיכיאטרית מטעם הפסיכיאטר המחוזי הוגשה עוד ביום 31.12.2019 וההשלמות המהותיות לחוות דעתה הוגשו ביום 26.8.2019, כשנה לאחר הגשת כתב האישום. למרות זאת, חלפו עוד למעלה משנתיים עד הודעת הצדדים על הסדר הטיעון (ביום 31.10.2021). אף לא ניתן להתעלם מההליכים הרבים והמכבידים שאף הם הביאו להתמשכות ההליכים

ואשר אינם נעוצים בהתנהלות המאשימה. בכלל זה, ההליכים בעניין טענות ההגנה מן הצדק, שכאמור, נדחו, וכן ההליכים בעניין הגשת תיק המוצגים (כמפורט לעיל).

גזירת העונש המתאים לנאשם

39. **קביעת העונש בגדרי מתחם העונש:** לנוכח כל האמור ולאחר שניתן משקל רב לכך שחלפו כשש שנים מאז נעברו העבירות, נמצא כי יהיה זה נכון להעמיד את עונשו של הנאשם בתחתית מתחם העונש ההולם ולהשית עליו מאסר בעבודות שירות לצד מאסר מותנה לתקופה משמעותית. עם זאת, ראוי להעיר כי קביעת עונש זה לוותה בהתלבטות, בשל האמור בחוות דעתו של ד"ר לרגו, מטעם הפסיכיאטר המחוזי, כי הנאשם מעולם לא התמיד במקום עבודה כלשהו (נ/2, עמ' 2). אולם לנוכח חוות דעתו של הממונה על עבודות שירות (מיום 22.12.2021), שממנה עולה כי הנאשם נמצא מתאים לענישה מסוג זה לאחר שמלוא המידע על אודות הנאשם הונח לפניו, ראיתי לנכון לאמצה.

לעומת זאת, בעניין פסילת רישיון הנהיגה, נמצא כי יש להעמידו באמצע מתחם העונש. זאת לנוכח חומרת עבירת נהיגה בזמן פסילה ועבירת נהיגה ללא רישיון נהיגה מתאים לרכב שבו נהג.

בהיעדר מחלוקת בעניין ההפרעה הנפשית שבה לוקה הנאשם, אשר בעטיה הוסכם כי נפגעו כושרו ואחריותו למעשי ולנוכח טענותיו בדבר נטילת תרופות בקביעות על רקע הפרעה זו, יהיה עליו לעמוד בבדיקות מתאימות קודם לחידוש רישיון הנהיגה שלו (בהתאם לתקנה 212 ולכל תקנה רלוונטית אחרת בתקנות התעבורה, התשכ"א-1961 (להלן - **תקנות התעבורה**)).

40. **שיקולי שיקום:** כפי שטען בא-כוחה של המאשימה בצדק רב, ההגנה לא הציגה כל עמדה של גוף אובייקטיבי, כגון שירות המבחן, המצביע על תהליך שיקומי וטיפול בעניין הנאשם. לפיכך לא ניתן לשקול את טענת ההגנה כי בנסיבות העניין ישנה הצדקה לחריגה ממתחם העונש משיקולי שיקום בהתאם להוראת סעיף 40ד(א) בחוק העונשין.

לא אחת נקבע כי כדי לעמוד בתנאי הקבוע בסעיף 40ד(א) בחוק, "על הנאשם להציג עובדות וראיות לסיכויי השיקום, להבדיל מטענות בעלמא (...). את התשתית העובדתית להוכחת סיכויי השיקום ניתן לגבש באמצעים ראייתיים שונים, ובראשם התסקיר של שירות המבחן" (ההדגשה אינה במקור) ע"פ 6637/17 קרנדל נ' מדינת ישראל (18.4.2018), כבוד השופטת ד' ברק-ארז, פסקה 23). בדומה הודגש בהקשר זה, כי "אין די להעלות טענות בעלמא בדבר שיקום, אלא נדרשות עובדות וראיות ממשיות התומכות בכך, ובראשן תסקיר שירות מבחן" (ההדגשה אינה במקור) (ע"פ 9147/17 אבו עביד נ' מדינת ישראל (20.9.2018), כבוד השופטת י' וילנר, פסקה 13).

יש לזכור כי הוצע לנאשם להזמין תסקיר בעניינו מטעם שירות המבחן, אך הסיבה היחידה לאי הגשתו הייתה בחירתו כי לא יוגש. העובדה שלאחר שמיעת טענותיו של בא-כוח המאשימה הודיעה באת-כוח הנאשם כי "אין לנו שום התנגדות" להגשת תסקיר באותו שלב (עמ' 35 שורות 20-21), אינה מעלה או מורידה.

גזר הדין - סיכום

41. לנוכח כל השיקולים שהובאו לעיל, על הנאשם נגזרים העונשים הבאים:

א. מאסר למשך תשעה חודשים שאותו יישא הנאשם בעבודות שירות ב"מפעל חיים בירושלים" ברחוב הצבי 11, ירושלים, **החל מיום 20.3.2022**. עבודות השירות לא יפחתו מחמישה ימים בשבוע, לפחות 8 שעות בכל יום ויהיו בפיקוח בהתאם לחוות דעת הממונה על עבודות שירות מיום 22.12.2021.

על הנאשם להתייצב במקום שנקבע בחוות דעת הממונה על עבודות שירות. כמו כן, כאמור בה, הנאשם מזהר כי אם יפר את כללי עבודות השירות, ניתן יהיה להפסיקן ובמקרה זה יהיה עליו לשאת ביתרת התקופה בדרך של מאסר בפועל.

ב. מאסר מותנה למשך שמונה חודשים. הנאשם יישא עונש זה אם תוך שלוש שנים ממועד מתן גזר דין זה יעבור עבירה מהעבירות שבהן הורשע.

ג. פסילת רישיון נהיגה למשך שלוש שנים, החל ממועד מתן גזר הדין.

ד. פסילת רישיון נהיגה מותנית למשך שנה. הנאשם יישא עונש זה אם תוך שלוש שנים ממועד מתן גזר דין זה יעבור עבירה מהעבירות לפי פקודת התעבורה שבהן הורשע.

המזכירות תשלח את גזר הדין אל הממונה על עבודות שירות.

זכות ערעור לבית המשפט העליון תוך ארבעים וחמישה יום.

ניתן היום, כ"ט באדר א' התשפ"ב, 2 במרץ 2022, במעמד הנאשם ובאי-כוח הצדדים כאמור בפרוטוקול הדיון מהיום.

**תמר בר-אשר,
שופטת**